

Poštnina plačana v gotovini

SLOVENSKI UČITELJ

**PEDAGOŠKA
REVIJA
IN GLASILO
SLOMŠKOVE
DRUŽBE
V LJUBLJANI**

1

**LETO XL
1939**

»Slovenski učitelj« izhaja mesečno / Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14, »Stan in dom« ob Tržaški cesti / Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6 / Naročilna letno 50 din / Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije, naročilno in članarino pa upravištvo / Izdajatelj in lastnik je konzorcij »Slovenskega učitelja« / Odgovorni urednik: Fortunat Lužar / Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Karel Ceč)

Vsebina št. 1.: Naša deseta banovina. Fran Gumilar. — Ali šola preveč zahteva od otrok? Fr. Petrič. — Cankarjev problem »volje« in »moči«. V. Brumen. — Janski načrt. V. Brumen. — Naša narodna zavest. Etbin Bojc. — Historična študija o pisanju. Prof. E. Deisinger. — Norveško ljudsko šolstvo. E. Deisinger. — O razvoju šolstva na Viču. Iv. Strukelj. — Božično zborovanje Slomškove družbe. — Pridobitve iz šolskega in prosvetnega dela. V. Brumen. — Šolstvo po svetu. — Poročilo podružnic na ovitku.

Postavimo velezaslužnemu učitelju Jakliču trajen spomenik!

Kdo je bil Jaklič? — Plemenit človek, naš priljubljen ljudski pisatelj, velik narodni organizator in javni delavec, **predvsem pa vzoren učitelj in vzgojitelj.**

Temu velikemu in za ves slovenski narod velezaslužnemu učitelju hočemo postaviti trajen spomenik v njegovem rojstnem kraju v Dobrépoljah. Ta spomenik ne bo iz bron, temveč **veličastno poslopje**, v katerem bodo razne kulturne in druge koristne naprave imele svoje prostore. **Jakličev dom naj bo glasna priča**, da naše ljudstvo zna ceniti nesebično in kulturno delo slovenskega učitelja.

Pomagajmo skupno, da postavimo Jakličev dom. **Obračamo se do vseh slovenskih učiteljev brez izjeme z iskreno prošnjo**, da temu našemu velikemu možu, ki je vse svoje življenjske sile žrtvoval za slovenski narod, pomagamo postaviti ta trajen spomenik.

Poudarjamo, da tako veličastnega spomenika do sedaj ni dobil še noben slovenski učitelj, kakor ga nameravamo postaviti pokojnemu Jakliču. Ta spomenik naj bi bil tudi obenem v ponos vsemu slovenskemu učiteljstvu. Pokažimo, da znamo ceniti svoje velike moze, vzgojitelje našega naroda. Narod, ki ne zna ceniti svojih zaslužnih mož, jih ni vreden. Naj bi nas nikdar ne zadela taka obsodba. **Zato prispevajmo vsak po svojih močeh k postavitvi Jakličevega doma.**

Pripomnimo, da sprejemamo s hvaležnim srcem vsak najmanjši dar. Tudi en sam dinar nam je dobrodošel.

Z narodnim pozdravom

Za odbor Jakličevega doma:

Klinc Zalka,
tajnica.

Mrkun Anton,
predsednik.

Hren Franc,
blagajnik

Občni zbor podružnice Slomškove družbe v Ptuj, ki se je vršil v nedeljo, dne 6. novembra 1938 ob 9 v okoliški šoli v Ptuj. Predsednik je pozdravil vse navzoče članstvo, se mu prav pristrčno zahvalil za polnoštevilno udeležbo in prosil za vztrajnost še v nadaljnjem delu, da bo društvo moglo tem lepše in uspešneje delovati, ter konstatiral sklepčnost, ker je navzočih 27 članov in članic. Pozdravil je tudi gosp. prof. dr. Stanka Cajnkarja. Prečital je zapisnik ustanovnega občnega zbora in zapisnike sej, nakar je poročal o zborovanju SD v Ljubljani, ki se je vršilo dne 3. avgusta 1938 v frančiškanski dvorani, nakar je podal svoje poročilo, ki se glasi: dne 7. nov. 1937 je bil ustanovni občni zbor ptujске podružnice »Slomškove družbe«. To podružnico sta ustanavljala tovariša Ambrozij Rusjan, bivši šol. upravitelj v Ptuj in sedanji okr. šol. nadzornik v Celju, ter Rafael Zazula, okr. šol. nadzornik v Ptuj, ravno eno leto. Njuno

(Nadaljevanje na 3. strani ovitka.)

Fran Gumilar

Naša deseta banovina

Delovna enota za višjo ljudsko šolo

Pravljica o belem kruhu
nas je gnala čez mejé,
a grenak je kruh v tujini
in gorje mu, kdor ga jé.

(Jože Vouk.)

Na pobudo Družbe sv. Rafaela je kr. banska uprava dravske banovine uvedla na vseh šolah v banovini »Izseljenski teden«. Ta zamisel pohvalno osvetljuje zanimanje in skrb Družbe sv. Rafaela za usodo naših izseljencev. Pravilno je, da dobi tudi naša šolska mladina vpogled v to važno vprašanje; da spozna vzroke ter slabe strani izselitve za kruhom. Ena ura — kakor jo določa banska uprava — pa je premalo za obravnavo tako važnega vprašanja. Potrebno je več dni dela, da dobi mladina zaključeno, pravo in popolno sliko. Toda omenjeni odlok nikakor ne ovira vnemo učitelja za širšo in globljo razpravo.

Spodnja delovna enota nam pokaže, kako sem si zamislil in tudi izvedel »Izseljenski teden« v svojem razredu. Za osnovo in izhodišče so mi služila poročila otrok, ki so v neprisiljenemu razrednem razgovoru pripovedovali o življenju, trpljenju, delu in zaslužku svojcev izseljencev. Pripovedovanje otrok je tako jasno pokazalo življenje kmeta izseljenca iz Prekmurja, da sem vzel njihovo razmotrivanje za rdečo nit vsega svojega dela. Ker je učna enota temeljila na jasnem in močnem doživljanju, je bil uspeh zagotovljen. Smoter je bil dosežen, ki je izzvenel v dušah naših najmlajših državljanov v teh besedah: »Pomagajte našim izseljencem; ohranite jih za naš narod!«

Sedaj si oglejmo okvir delovne enote, ki sem si ga sestavil za ta primer:

Naša deseta banovina

tretji in četrti razred višje ljudske šole

Osnova in izhodišče: Poročila otrok o življenju svojcev izseljencev.

Gradivo:

Gospodarstvo: Vzroki izselitve za kruhom: 1. svetovna gospodarska kriza; 2. prenaseljenost; 3. siromaštvo in 4. pohlep po bogastvu.

030024510

Zemljepis: Potovanje — na zemljevidu — v tujino: v Francijo, Nemčijo, Ameriko in v druge predele sveta, kjer živi naš živelj. (Pojmi: državna meja, prekoračenje državne meje, potni list in vizum. Raba voznega reda, določitev proge in razdalje.)

Večje slovenske naselbine v tujini.

Zgodovina: Slovensko izseljenstvo pred vojno in po vojni. (Glej poročilo Rafaelove družbe: »Kako se imajo naši po svetu.«)

Praktično znanje: Skrb za izseljence. Organi za skrbstvo: 1. Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, 2. izseljenski komisariat, 3. izseljenski nadzorniki, 4. poslaništva in konzuli, 5. banska uprava, 6. Družba sv. Rafaela.

Urejevanje razmer s tujimi državami. Trgovske, tarifne, klirinške in prijateljske pogodbe.

Narodni jezik: 1. Čitanje: »Naši bratje in sestre v tujini«, ali »Praznik naše krvi v tujini«. (Poročilo Rafaelove družbe.)

2. Deklamacija: »Klic iz daljnega sveta« (J. Vovk).

3. Spisje: Pismo svojcu izseljencu. (Poštna tarifa za inozemstvo) ali »Ljubezen do domovine in hrepenenje po tujini«.

4. Slovnica: Kako so se tujke vrinile v naš jezik. Izčistimo tujke iz našega jezika.

Rač. in geometrija: Računi o zaslužku izseljenca. Tuja valuta. Menjavanje tujega denarja in uporabne naloge. Kliring.

Tuje ploskovne mere in primerjava z našimi.

Risanje: Vlak pelje našo kri v tujino.

Plakat za Družbo sv. Rafaela.

Ročno delo: Prizidna karta Nemčije (iz ilovice).

Petje: Bodi zdrava domovina! — Kje dom je moj?

Učna slika je postala popolna s prispevkom g. veroučitelja:

1. Izpolnjevanje verskih dolžnosti v tujini.

2. Katerih verskih obredov drugih ver se sme udeležiti katoličan. (Predvsem za izseljence v Nemčiji.)

Vodilno idejo učne enote, kakor smo videli, so učenci sami določili, ki bi se dala zgostiti v te-le besede: Rešimo našo kri v tujini pred moralnim, kulturnim in narodnim poginom; podprimo Rafaelovo družbo v njenem plemenitem poslanstvu.

Ali šola preveč zahteva od otrok?

Naj mi bo dovoljeno, da tudi jaz kot bivši šolnik rečem nekaj besed o napakah sedanje osnovne šole. So nekateri sodobni šolniki, ki si mislijo: kakor se napreduje v vseh strokah z novimi iznajdbami, tako se mora samo ob sebi umevno tudi v šoli. Zato pa le hitro kaj novega v šolo, da bo tudi tu z istim delom več uspehov, če ne uspehov, pa vsaj navidezne osebne naprednosti! Žal pa večkrat to niso nikake naprednosti, vsaj ne v pedagoškem smislu, ampak le nekake moderne novotarije, kakor n. pr. pri ženski modi, ki se kolikor toliko leto za letom izpreminja, dokler po kratki dobi ne pride na vrsto zopet prva in se tako to moderno izpreminjanje začne zopet iznova. Tako nekako se mi zde vedne novotarije sodobne šolske metode. Medtem ko smo se n. pr. nekaj pričeli učiti abecedo z malimi pisanimi in vzporedno s tiskanimi črkami, torej s črkami: i, u, n, m, itd., kar je bilo po mojem mnenju popolnoma pravilno, so poznejši pedagogi to metodo do danes menda že trikrat »izboljšali«, toda kako! Tako, da sedaj namesto z malimi črkami začno že kar z velikimi tiskanimi. Te morajo otroci prej poznati, kakor male pisane in vzporedno male tiskane. To je že ena izmed nepotrebnih in nepraktičnih novotarij, ki ji ne more pristati noben izkušen pedagog. In tako je še marsikaj tako imenovanih novosti. Ena izmed teh je tudi ta, da otroci sedaj preveč rišejo, pa premalo pišejo, zato pa jih je toliko, ki po dokončani šolski dobi niti čedno pisati ne znajo. Seveda, to je tudi čisto umljivo. Kako pa naj bi znali čedno pisati, ko morajo pa tudi v tem najvažnejšem predmetu poizkušati prečudne nove stvari! Namesto da bi pisali z navadno, najčednejšo in najpraktičnejšo poševno oziroma nagnjeno pisavo, je prišlo nekaterim na misel, da bi bilo bolj praktično pisati s pokončno pisavo, ki so jo bili kar naenkrat uvedli v šoli, češ da je ta lepša od poševne. Res so otroci pisali nekaj časa z nekako pokončno pisavo, ki pa se je le prerada spremenila med pisanjem zopet v nagnjeno, toda le prevečkrat celo v nasprotno, nazaj nagnjeno, kar je dalo pisanju pravo karikaturno obliko. S tem so si otroci pokvarili še tisto pisavo, ki so si jo bili že prej pridobili, tako da slednjič niso znali pisati več čedno ne s pokončno, ne z nagnjeno pisavo. Zato pa v šolo le ne preveč novotarij, ampak raje več naravnega lepega pisanja, gladkega čitanja in praktičnega računstva, pa manj risanja ali celo modeliranja!

Že mali otroci morajo nositi v šolo tako velike lesene bloke, da jih komaj drže pod pazduho, na njih pa nosijo pritrjene isto tolíkšne, tudi večkrat od dežja zmočene risalne pole, na katere rišejo v šoli stvari, ki kar nič ne spadajo v osnovno šolo. Gotovo pa je, da starše ves tisti porisani oziroma pokvarjeni papir več stane, kot je vredna vsa tista pridobitev v risanju. To je seveda že del tako imenovane delovne šole, ki se nekaterim tako imenitna zdi, da bi najbolj radi vpeljali v šolo prej modeliranje z ilovico, kot pa čedno pisanje, gladko čitanje in spretno

računstvo s štirimi osnovnimi operacijami celih in desetinskih števil. Zato pa tudi za osnovno šolo veljaj v prvi vrsti pravilo: non multa, sed multum!

Za preoddaljene otroke naj se ima gotove obzire. Zamude bodo v poznejših letih prav lahko nadomestili. Če velja kratko pravilo: Ne trpinči otrok telesno, mora veljati tudi malo daljše pravilo: Ne trpinči premladih otrok s predolgim potovanjem ali hojo v šolo, potem pa še v šoli po več ur po vrsti z najrazličnejšimi predmeti, ki uboge otroke bolj moré kot pa izobrazujejo!

Še ena novotarija je taka, ki se mi ne zdi prav nič pametna. So namreč nekateri šolniki tudi taki pedagogi, ki se jim zdi najbolj moderno, če se vse narobe postavi. Kaj je bilo n. pr. treba celo šolsko redovanje postavljati narobe? Red 1 je pomenil poprej vedno najboljši uspeh, sedaj je pa najboljši tisti, ki ima same petice, tisti, ki ima same enojke, je pa najslabši. Ali ni to neka čisto navadna nelogična bedarija? Če je tako prav, potem bi morali primerno istotako vse narobe postaviti. Prvi razred bi se moral imenovati peti razred, peti pa prvi. Prva klop v šoli bi morala biti prav zadaj, zadnja pa prav spredaj. Tisti učenec, ki hodi v šolo že peto leto, bi moral reči, da hodi prvo leto, a oni, ki hodi prvo leto, pa bi moral biti prepričan, da hodi že peto leto. Blago, ki mi ga trgovec hvali kot prvovrstno, bi moralo biti najslabše, a ono, ki je v resnici najslabše in zato tudi najcenejše, bi se pa moralo imenovati prvovrstno itd. Če je pa vse to res logično, potem pa sploh ne vem, kaj izraz »logika« prav za prav pomeni!

Zato pa je moje mnenje, da preveliko moderniziranje v šolo pač ne spada.

Opomba urednika. Taka vprašanja prihajajo pri šoli vedno v raznih razmerah na plan, vedno se o njih razmišlja in obnavljajo kakí zaključki. Ta razpravica seveda ni izčrpana in tudi kakšna druga podobna nikoli ne bo. Anketa z nekaj izredno dobrimi sestavki je bila v »Slovincu« v jan. in febr. 1930 s 30 odgovori. Vredno je vselej misliti, kakšno in kolikšno snov ali v kakšnih prilikah naj jo dobijo učenci iz šole.

V. Brumen

Cankarjev problem „volje“ in „moči“

IV.

(Konec.)

Na Dunaju si je Jakob najprej skušal nekoliko ogledati »življenje« po krčmah in kavarnah, a si je premislil in zopet se je z vso močjo oklenil dela; bal se je, da ne bi zgrešil svojih ciljev. Ti in edino ti so ga vodili. Težil je, da bi se dvignil nad vse ljudi, ne le nad tovariše, zato tudi tu ni imel prijateljev. »Tovariši so mu očitali, da je pustež, tiholazec in zavidnež. Ni se zmenil za pusteža in tiholazca, ali zbolelo ga je očitaneje, da je zavidnež.« Da je pust, iz tega bi in je mogel celo napraviti krepost: služiti hoče samo umetnosti, za drugo nima časa. Podobno morda s tiholazcem. Zbolel pa ga je očitke, da je zavidnež. Iz zavisti je težko napraviti krepost, njegovo srce pa je bilo polno zavisti. Res si tega ni priznaval, ker

bi si potem moral priznati tudi razkol med voljo in močjo, med hrepene-
njem in resničnostjo, iz katerega je izviral vsa zavist. Tega pa njegova
»volja« ni priznala, v takem priznanju bi bila že poražena. Le ponoči si je
včasih to priznal, podnevi pa je diktatorsko vladala »volja« nad ubogo
»močjo«.

Dela ni ljubil, ker ni ljubil umetnosti; ljubil je le samega sebe, strmél
je le po ugledu, veljavi, nadmoči. Zato ga tudi delo ni ljubilo, bilo mu je
grenko in težavno, brez blagoslova, ki ga včasih nudi delo. »Volja« je
prisilila moč, da ji je sledila, da je delala; hotel je, vadi se je in poizkušal,
in uspelo mu je v toliko, da je bilo njegovo delo brezhibno. Zato ga je
lahko hvalil učitelj, kajti kar se je mogel naučiti, se je naučil do vrhunca,
do popolnosti; toda duše ni bilo v njegovem delu; bilo je zelo precizno
izvršeno rokodelstvo, umetnost pa to ni bila. Z lepo primero je
to povedal Cankar: njegove podobe so bile »kakor hotéli, razkošno in
okusno zgrajeni; vse je (bilo) dobro, dovršeno v najneznatnejši neznat-
nosti; hotél pa vendarle ostane hotél, dom nikoogar in vseh; človek gre
hladen mimo!«

Taka zavest je živelá nekje globoko v duši Jakobu samemu. Zato je
tak očitek bral v vsem vedenju tovarišev in učitelja in ni bil vesel učiteljeve
hvale, dasi ga je hvalil bolj ko tovariše; v njegovi hvali je celo
slišal očitke. Take očitke je slišal in doživljal povsod, ker so bili v njem
samem. In samo tako si lahko psihološko tolmačimo poleg drugih mest
tudi dogodek s prostitutko. Cankar je gotovo hotel s tem in z drugim na-
glasiti, da je bilo v njem nekaj nemladostnega, kajti mladost je v svojem
bistvu vedra, optimistična, željna tekmovanja, ne pa mrka, pesimistična
in samo zavistna. Iz istega razloga je tudi Cankar konec novele napisal,
da je Jakob imel po smrti koščen, rumen, trd obraz devetdesetletnega
starca, kakor je tudi sicer vedno naglašal njegovo navidezno starost.

Znana stvar je, da človekova duševnost vpliva tudi na njegov zunanji,
telesni izraz. V lepi književnosti imamo poleg Cankarja vsaj in zlasti še
Wildejevo delo »Slika Doriana Graya«, kjer riše življenje večno lepega
mladeniča, ki mu sicer njegovo nelepo življenje ni črtalo svojih sledov
na resnični obraz, temveč na njegovo sliko; pač pa so se mu po smrti
pojaviли vsi ti sledovi na prej tako lepem obrazu. — Podobno tudi E. Spran-
ger omenja¹ neko šolarico, ki je imela do svojega štirinajstega leta skoraj
klasične poteze v obrazu, nato pa se je pokvarila, in njena notranja po-
kvarjenost je razgrizla tudi njeno telesno lepoto. — Isto nam hoče pove-
dati tudi znana zgodba nekega italijanskega slikarja, ki je iskal model
menda za apostola Janeza na sliki zadnje večerje in ga je našel v nekem
mladeniču; čez nekaj let je hotel slikati Judeža in je našel model v istem
mladeniču, ki mu je potem pripovedoval tudi o svojem življenju v zadnjih
letih.

Skratka: vpliv notranjosti na zunanji izraz ni nekaj nemožnega. In
ni čudno, če Ivan Cankar neprestano očita Jakobu Jarebičarju, da je

¹ Spranger, Psychologie des Jugendalters, 1931¹⁴, str. 90.

starec. Z naglašanjem njegovega starostnega in starikavega videza meri le na njegovo utrujenost, izčrpanost in zavidnost, kar vsaj Cankar identificira s starostjo. Gledano pa je to iz čisto mladostniške perspektive. In morda res ni povsem napačna misel, ki jo lahko često slišimo, da je bil Cankar vse življenje po duši nekak mladostnik. Iz tega vidika bi se morda potem dalo umeti, zakaj tolikokrat in tolikim svojim junakom (poleg Jarebičarja) očita, da so stari.

Očitki, da je njegovo delo brez duše, da je zgolj rokodelstvo in ne umetnost, da je to umetnosti, kar je senca luči, telo duši, clown tragedu, so spremljali Jakoba povsod, celo po muzejih in razstavah. Ker ni ljubil umetnosti, ne umetnikov, jih je sovražil; zavidal jim je, da so storili, česar on ni mogel. Vedno bolestnejša mu je postala v srcu zavest, da ni umetnik in ne bo svojih ciljev nikoli dosegel, da mu je »moč« prešibka. Vedno redkejšje so bile one injekcije »volje«, ki so ga prepričevale, da bo končno vendarle zmagal in da ga bodo vsi spoznali, njega in svojo krivico. Z vso svojo neupogljivo, silno voljo je delal in se učil, da bi se upijanil z delom in bi sanjala r o k a , ker s r c e ni moglo sanjati, da bi se n a u č i l umetnosti, ki je v n j e m ni bilo, da bi zadušil v sebi zavest nemoči. Toda ta zavest se je razraščala v srcu vedno bohotneje, »da kmalu ni bilo več prsti ne prostora veselemu samozaupanju«.

V to delo, življenje in trpljenje je padla Jakobova ljubezen. — Melitta je simbol, namenoma je pisatelj odtrgal od nje vse atribute: »Kdo da je bila Melitta, odkod in kaj, nihče ni vedel natanko. Nekateri so rekli, da je ločena od moža, drugi so pravili, da je vdova, govorili pa so tudi, da ni ne vdova, ne ločena žena, temveč samo prijateljica svojih prijateljev. Odkod da je prišla, nikomur ni bilo znano; ne jezik je ni razodel ne obraz...« Simbol je Melitta, morda personifikacija umetnosti, ni pa ideal ženske, kakršnega si ustvari erotična fantazija mladostnikova, še manj ženska, kakršno ljubi dozorel človek, ki sta se v njem eros in seksus strnila v eno, veliko ljubezen.

Vsi študentje in umetniki so bili zaljubljeni vanjo, mlajši in starejši mladostniki (»nekateri še napol otroci, drugi že napol možje«), dočim pri njej niti starost niti starostna stopnja nista označeni. Govori o sebi, kakor da zanjo ni preteklosti in časa, temveč le brezčasen in nadčasoven »sedaj«.

Jakob se je zaljubil v Melitto, toda ljubil jo je drugače, »kakor so jo ljubili drugi; tudi v ljubezni njegovi, v globočinah srca glojajoči in trepetajoči, je bila zavist in je bilo sovraštvo«. Tudi njegovo ljubezen je razjedala teznja, da se dvigne nad druge. Vsaj z a n j je Melitta bila poosebljena umetnost, tista umetnost, za katero je čimdalje bolj čutil, da je nikoli ne bo dosegel. Zato jo je sovražil, kakor je sovražil umetnine in umetnike po muzejih in razstavah. Kakor umetnine i n umetnike jo je sovražil, saj je bila umetnica, ki je sama iz sebe, iz svoje osebne stvariteljske moči ustvarila umetnino iz same sebe.

Tudi tovariša Nagodeta je sovražil Jakob od tistega trenutka, ko ga je prvokrat videl, ker je očitvidno Nagode bil umetnik po božji milosti,

pravo nasprotje Jakoba, »veseljak, sovražnik skrbi, resnobe in dela«. Ta Nagode konec novele tudi izgine z Melitto, to se pravi, doseže cilj, za katerim je Jakob zaman težil.

Zato se Jakoba manj dotika prizor z bratovščino in poljubi, kjer Melitta zaporedoma ugotavlja, da je starec in da je otrok. Takoj pa oživi, čim prične Melitta govoriti o slikah in kipih, ki so jih naslikali in izklesali mnogi vanjo zaljubljeni umetniki: »Slikane in klesane so izvrstno, nobena poteza ni pogrešena, toda . . . jaz jih ne ljubim, ne smajem se in ne govorim z njimi. Kadar se preselim, jih pomečem na dvorišče vse do zadnje . . .« Jakobu so ob teh besedah »ledene kaplje . . . stopile na čelo in roke so se mu tresle«, saj so tudi njemu očitali isto, saj je sam bral v govorjenju in vedenju tovarišev in učitelja isti očitek. Zato se je natančneje zanimal, kaj je tisto, kar dela slike mrtve in tuje. In Melitta je odgovorila: »Sama ne vem . . ., volja je bila močnejša od moči. Roka je opravila svoje delo, ni ubogala srca, ni ustvarila tistega, kar je ukazovalo. Morda niso bili blagoslovljeni umetniki, mojstri mojstrov, temveč le rokodelci v žametnih jopičih, zaljubljeni v žensko in umetnost, zato ker jim je bilo oboje nerazumljivo in nedosegljivo . . . Pridi sam . . . in čuj: pokaži sam, kaj je umetnost in kdo je mojster mojstrov!« Ne le, da mu je jasno in točno povedala to, česar se je najbolj bal, da je za umetnost treba biti blagoslovljen umetnik in ne le »rokodelec v žametnem jopiču«, pozvala ga je tudi, naj si ogleda slike in kipe, izzvala ga je, naj sam pokaže, kaj je umetnost in kdo je mojster mojstrov (kakor so Jakoba nazivali tovariši), oziroma blagoslovljen umetnik. Prišlo je do odločitve: trebalo je priznati, česar doslej ni hotel priznati niti pred samim seboj, ali pa pokazati, da to ni res, zavriniti očitek, ki ga je slišal in bral povsod, pokazati, da je pravi, blagoslovljen umetnik in ne le rokodelec v žametnem jopiču.

Jakob je ponudbo sprejel, dasi se je sam bal odločitve in je Melitti priznal, da je malodušen, da je le rokodelec v žametnem jopiču, pa že od samega rokodelstva ves truden in izčrpan.

Po prečuti noči je šel k Melitti; malo prepozen je bil, pust in molčeč, neroden, da ni znal ne govoriti ne dvoriti. Ko pa si je ogledal kipe, se je razvedril. Meril jih je z merili svojega hrepenenja in je h o t e l ustvariti lepši kip, ni pa računal v tem hipu s svojo m o č j o. Z njo pa je računala Melitta, z njegovo stvariteljsko silo namreč. Zato ga je bodrila: »Ne boj se, če je resnična in močna tvoja ljubezen!« Hotela mu je reči: če si me doživel tako močno, da boš iz sebe rodil mojo podobo, bo to v resnici umetnina, kajti tehnično, rokodelsko ji boš kos! Jakob pa tega ni razumel in zato tudi v preizkušnji ni uspel. Ni se mogel lotiti dela, ker se je bal neuspeha. Šele na kategorično zapoved Melittino je pristopil k delu; pustil je duši in roki, da sta delali po svoje, njegov pusti razum pa je spal. Tako se izraža Cankar. Hoče nam povedati, da je Jakob pustil na strani vsa merila, s katerimi je s e b e meril ob svojem delu, in da je pustil svoji duši, lahko bi rekli tudi umetniškemu instinktu ali inspiraciji, prosto pot. In topot je ustvaril res umetnino, topot ga je v delavnici obiskala Melitta (umetnost!),

čeprav je on ni videl. Ko se je vzdramil, pa ga ta res umetniški, a tehnično najbrž nedodelani osnutek duše ni zadovoljil; saj ni iskal v njem umetnosti, temveč le samega sebe. Zato je v svojem delu videl spako, podobo lastne nemoči, in jo je razbil. Le za trenutek se je uprla v njem umetniška duša, ko je ob razbitem osnutku zajokal od groze. A še v tem trenutku ni spoznal, da je vendar nekaj umetnika v njem, dasiravno mu ta ne bi mogel slediti k ciljem hrepenenja in »volje«. Spoznal je le, da ga je »volja« neprestano varala, da nima »moči« slediti ciljem svojega hrepenenja, da je bilo vse njegovo življenje in hrepenenje, delo in napor samo dolga zmeta. Zato je vse končal v vodi.

V.

Marsikaj bi se dalo še povedati k Cankarjevemu problemu »volje« in »moči«, saj je to le kratka skica. Zlasti bi bila zanimiva teorija umetnosti in umetniškega ustvarjanja, ki jo je pisatelj vložil posebno v konec novele. Toda omejil sem se samo na psihološke opombe, pa še teh nisem pisal ne s stališča te ne one »psihologije«, temveč sem zapisal le nekatere misli, ki so se mi vzbudile, ko sem delo bral. Zato tudi nisem uporabljal utrjenih izrazov in terminov. Skušal sem čim bolj po domače kramljati. Hotel pa nisem s tem člankom nič več in nič manj, kakor vzbuditi zopet zanimanje za Cankarjeve in druge leposlovne spise, v katerih leži ogromno psihološkega in pedagoškega gradiva. Prav bi bilo, da bi poizkušali dvigniti ta zaklad, zlasti še, ker so ti psihološki in pedagoški spoznatki čisto naši: pisatelj je govoril in povedal to, kar živi globoko v duši našega ljudstva.

Vinko Brumen

Jenski načrt

I. Za uvod

P o s v e t u

Tudi jaz sem šel lepe Vide iskat, kakor je to storil moj akademski učitelj pred skoraj 30 leti. Gnalo me je hrepenenje: videti sem hotel, kaj se dogaja v tujem pedagoškem svetu, želel sem zvedeti, kako drugje mladina raste in dorašča, kako hodi v šolo in kaj tam počne, za kaj se zanima izven šole in kako se to sklada z zahtevami šole ter z njenim delom itd.

V naši pedagoški provinci sem zrastel; zahajal sem v celo vrsto šol v nekoliko manj navadnem redu. Silil sem v šole in silil zmeraj dalje, dasi so doma pričakovali, da se bom bolj zanimal za gospodarstvo in polja, ker sem bil prvi sin kmečke družine in sem pri krstu dobil očetovo ime. Pa sem že kot otrok zatrjeval, da bom mizar, ker imam daljnjege strica, ki vrši to obrt v nemškem Gradcu. Tujina me je mikala bolj ko delo. V šolo sem skoraj ušel in to ne samo enkrat.

Saj sem dobro, celo prav dobro premažoval šolo. Često sem se čudil naklonjenosti svojih učiteljev, deloma se ji čudim še danes. Hvaležen

pa sem za mnoge pobude, ki so mi jih dali. Kajti segal sem daleč, nisem pa upal verovati v uspeh. Z učitelji sem v glavnem dobro izhajal, šole same nisem mogel vzljubiti. Ona je bila vedno in je ostala moj nasprotnik. Morda je celo nekaj opomin usode, da tudi sedaj, po dovršitvi študij, ne morem do nje!

V vsaki šoli me je med ostalim strašila kopica predmetov, ki jim nisem bil kos. Še danes ne morem umeti, zakaj so se nekateri gospodje toliko potrudili, da so mi neprijetne predmete kar pristudili. Umljivo pa je, da sem prosteje zadihal šele na univerzi. Marsičesa se iz dijaških let ne spominjam rad, ob spominu na mnoge ure in dni, ki sem jih preživel v našem pedagoškem seminarju, pa mi je vendar prijetno pri duši. Tukaj sem se šele živo zavedel, da pravo pedagoško delo je in bodi le pomoč pri kulturni rasti in zorenju mladega človeka, ne pa nasilno pitanje z »izbranimi« nauki dveh ducatov šolskih predmetov, kjer lahko »padeš« iz vsakega izmed njih, od matematike do telovadbe, če le učitelj hoče.

Ne dolžim svojih učiteljev. Njim sem hvaležen za vse, kar so mi zares dali. Mnogi izmed njih so znali seči čez šolski okvir, mnogi so znali zatisniti kako oko v tem okviru. Ne priznavam gesla »vse iz otroka!«, kakor se je pretiravalo in kakor se danes pretiravajo druga. Vem pa, da je pedagoško delo pomoč mlademu človeku pri njegovi telesni, duševni in duhovni rasti ter je v toliko on središče vsega dela. Zato tudi nekoliko nezaupno zrem na naglašanje »objektivnosti« šolskega ocenjevanja in na iskanje novih oblik, ki naj bi bile še »objektivnejše«. Saj so meni največ pomogli tisti, ki so me »subjektivno« ocenjevali ali morda bolje: individualno, ter mi kazali pot, ki je bila zame najboljša — brez ozira na vse objektivne šolske zahteve.

Vsem tistim svojim učiteljem, ki so mi kazali pot naprej, sem najbolj hvaležen. Posebej še učiteljici ljudske šole, ki se je na vse načine trudila, da me spravi v gimnazijo. Pa ravnatelju meščanske šole, ki me je kar odvedel in vpisal na učiteljišče. In svojemu akademskemu učitelju, ki mi je celo pomagal v svet — iskat Lepe Vide ...

A k a m ?

Ko sem zaprosil za štipendijo, sem moral priložiti prošnji tudi načrt, kod nameravam po svetu hoditi, kaj mislim početi in študirati. Videti bi seveda hotel kar največ, pa se je bilo treba omejiti. Nisem pa se hotel »specializirati«. Vem, da potrebujemo »specialistov« na tem in onem polju. Veroval pa sem in še verujem, da zlasti v pedagoški kulturi potrebujemo ljudi, ki bodo mogli in znali biti naši mladini dobri vodniki v pristno kulturno človečanstvo. Zategadelj sem v svoji poti po svetu gledal bolj pedagoško ko študijsko potovanje, to se pravi, bolj sredstvo in priliko za dopolnitev in poglobitev lastne izobrazbe, kakor pa le za nabiranje gradiva, ki bi ga po vrnitvi mogel nuditi (»prezentirati«) Slovincem v listih in knjigah.

(Dalje.)

Etbin Bojc

Naša narodna zavest, vzgoja in obramba

7. Nujnost preureditve našega narodnoobrambnega dela

(Dalje.)

Preureditev našega narodnoobrambnega dela je postajala v zadnjem desetletju vedno bolj nujna, kar so spoznali zlasti tisti, ki so imeli v tem času odprte oči za vse spremembe, nastale v tem času okoli nas in po svetu sploh glede narodnostnega pojmovanja in dejstvovanja. Res je, da smo imeli že pred vojno in ves čas tudi v naši državi narodnoobrambne organizacije, ki so delovale vedno s pohvalo svojih društvenih preglednikov na občnih zborih, kadar koli so se ti vršili med štirimi stenami ob navzočnosti značilno pičlega števila članov, a še precej polnega števila zastopnikov vseh mogočih naših narodnih in kulturnih društev, ki so vedno porabljali to priliko, da so izrekli tople besede v bodrilo bodočemu narodnoobrambnemu delu. Res je tudi, da narodna zavest v našem narodu ni bila mrtva, kar so časnikarji in govorniki vsaj enkrat na leto podčrtavali, sklicujoč se na našo tisočletno preteklost, v kateri je naš slovenski človek kljuboval vsem mogočim navalom in viharjem in ohranjal svojo narodno dediščino. Tu so predvsem mislili na izredno konservativnost našega človeka skozi vse pretrase v zgodovini, na lepo slovstveno delo posameznih naših kulturnih mož in velikanov, na dobo taborov in pa na razmah našega prosvetnega dela v zadnjih desetletjih. Nihče pa pri tem ni pomislil in ugotovil tudi, da nam vse to dosedanje narodnoobrambno delo, ki bi ga pravilneje imenovali narodnoizobraževalno delo, ne more več zadostovati, da marveč nov čas s svojimi razmerami in s svojo usmerjenostjo zahteva drugačnih branikov, drugačnih sredstev in tudi drugačnih junakov in načinov borbe za narodni nadaljnji obstoj in njegovo kulturno bodočnost. Treba je predvsem prenove narodne zavesti v vsakem posamezniku izmed nas, požitve narodnega doživljanja in duhá, da bomo mogli biti dovolj odporni in dovolj borbeni v drugačnih prilikah, kakor pa smo jih imeli v zgodovini. Zato ne moremo v novem položaju izkoriščati skušenj preteklosti in njenih metod, ne se učiti obrambne tehnike n. pr. iz turških vpadov ali napoleoskih dob, niti se zanašati na stare veterane vse od Radeckijevih pa do časov svetovne vojne. Ni v tem poslednjem desetletju toliko napredovala le vojna tehnika, kolikor bolj narodna disciplina in osveščenost ter narodni egoizem nekaterih narodov v Evropi, ki se grozi iz stare zagrenjenosti in osvajalnosti nevarno znesti nad zlasti malimi slovanskimi narodi. To z novo organizacijsko tehniko podprto staro teženje imperializma, ki se je že v zadnjem času odprtim očem dovolj nakazalo, kriči po novem pregledu naših narodnih utrd, kliče po preureditvi našega narodnoobrambnega dela do take mere, da bomo

varni pred najhujšimi pritiski, ki bi jih utegnili v tem negotovem času prestopiti.

Ni tu prilika, da bi na izčrpen način obravnaval našo sodobno narodnoobrambno p r o b l e m a t i k o, marveč se hočem samo dotakniti nekaterih perečih točk našega položaja, ki nam je vsem zlasti v zadnjem času prišel bolj do zavesti. Saj nas vse muči večkrat in posebno še v zadnjem času zavest, da smo v narodnoobrambnem pogledu že marsikaj zamudili, s čimer bi lahko utrdili naš narodni položaj, da nismo v minulem dvajsetletju storili skoraj koraka dalje v smislu utrditve našega naroda zlasti v obmejnem pasu — in za obmejni pas se lahko smatra malone vsa Slovenija —, da nismo znali in mogli navezati v tem času to prebivalstvo, ki prebiva ob mejah, na svoje narodno in državno središče v taki meri, kakor je bilo to skrbno storjeno pri drugih narodih (n. pr. pri Poljakihi), da bi bili danes v resnici močni, da bi naš človek ne bil dovzeten in upogljiv ob še takem tujem pritisku, ob še tako kričeči in mameči propağandi močnejših in budnejših osvajalnih sil. Ne moremo reči danes, da je vsak naš človek narodnostno tako osveščen in državno tako usidran, da bi ne hotel »za skledo leče« in za večji zaslužek, ki mu ga ponuja kateri koli tujec, prodati vse tisto, kar je zavednemu Slovencu najdražje in nenadomestljivo. Vzrok temu je seveda nezavednost, ki ga tudi usposablja, da presoja skupaj z marsikaterim našim tako imenovanim izobražencem prvotno vse z materialističnega vidika, ki ga pod vplivom današnjih gesel postavlja nad vse druge in višje narodne vrednote, katere je v zasebnem življenju takoj pripravljen zamenjati zaradi pomanjkanja pravega smisla za narodno skupnost za vse mogoče darove laskavih »oslov, otovorjenih z zlatom«, ki se jim pri nas že precej časa dopušča, da prekoračujejo obzidja naše domovine. Mi pa se vse premalo zavedamo, da se tako odpirajo v našo zemljo in v našo domovino pravcati kanali, po katerih prihajajo tuji zajedavci na naša rodovitna in prirodno bogata tla, ki si režejo objestno in oholo naš kruh.

Mi vsi smo to doslej mirno gledali in še zganili se nismo, ampak smo se v svoji slovanski gostoljubnosti, ki tu pač ni več na mestu, ter v hlapčevski pohlevnosti svoje služiteljske narave celo klanjali tem močotcem, ki so prihajali k nam zato, da nam samim, ki se moramo seliti v tujino, odjedajo kruh z veliko žlico, nas pa potiskajo ob stran ter nas omalovažujejo, potem ko so se znali spretno zavarovati pri odločujočih činiteljih. Tako smo doživeli, da smo preplavljeni s tujci, ki nam niso več gostje, ampak gospodje. Naše narodno gospodarstvo se je zaradi tega pričelo krčiti in siromašiti tako, da skoraj ne moremo govoriti o svojem narodnem gospodarstvu in o narodni industriji, da naš človek postaja bajtar in berač, medtem ko si tuj človek na naši zemlji lasti horendne dobičke in pa to našo slovensko zemljo, ki si jo v sili naših ljudi kupuje za smešno majhne in umazane judovske groše. Vse to se je vršilo pred našimi očmi v tej lepi naši domovini s cerkvicami posejani, z rodovitnimi njivami in gozdiči postljani, obdarjeni z vinorodnimi goricami in obdani

s ponosnimi gorami. To vse samo zato, ker nismo doslej gojili v zadostni meri in na sistematičen način narodno vzgojo in izobrazbo, pa bodisi to med našo inteligenco kakor še bolj med širokimi sloji našega naroda.

Mi vse doslej nismo narodnega čuta in narodne zavesti gojili in dvigali dovolj in smotreno po načrtu, ker smo se sami premalo zavedali svojega ogroženega narodnega položaja in smo mirno in naivno prespali dvajsetletje, medtem ko je bil sovražnik na delu in nasejal med nami svetopisemske ljuljke tako, da se naš človek med njo malone že duši, dočim se polašča naše zemlje, priborjene z žulji in napojene s krvjo naših častitih prednikov in s trpljenjem naših očetov v preteklih stoletjih, grabežljivi tujec, ki je pri tem še vsak čas pripravljen, pljuniti na nas in na naše najsvetejše. Mi smo brez priprav in kake akcije dopuščali, da danes umira naš človek tam, kjer je še pred stoletjem tekla zibel naše kulture, in da je utihnila celo slovenska molitev naših ljudi ob svetogorski Materi. Morali smo doživeti vse to in ves ta težki čas, da se streznimo in pripravimo bolje, da napravimo odločen konec takim navalom na našo zemljo in na našo narodno svobodo.

Iz tega pač sledi, da je kar najboljša notranja priprava v smislu narodne osveščenosti pri nas vse od Ljubljane kot kulturnega središča pa do skrajnih naših meja na vzhodu, severu in zahodu nujno potrebna tako v narodnem kakor v državnem interesu. Zato ne more biti med nami več zavednega narodnjaka, ki bi se še obotavljal, odlašal in stal mlačno ob strani vsemu temu rovarjenju proti lastnemu narodu in njegovemu dobru. Saj je bilo dosti čakanja in naivnega predajanja v usodo, zdaj je čas, da se resnično prebudi v nas Matjaževa vojska duhá in narodne zavesti ter odpornosti, sicer bomo zapustili v naši kulturni zgodovini grd in sramoten madež nedejavnosti in nezrelosti, nezavednosti in malodušnosti, ko bomo postali zopet »podlaga tujčevi peti«.

Zavedamo se, da smo v narodnoobrambnem pogledu že veliko zamudili, a prav tako se zavedamo, da bi lahko še veliko več zamudili v bodoče, če bi ostali še naprej brezbrizni in nezavedni. Vemo, da ni še vse zaigrano in izgubljeno, da je marveč še veliko možnosti, da obstanemo in ohranimo našemu narodu njegovo srečno bodočnost, a pod pogojem, da se kar moči notranje okrepimo in da postane to vprašanje prvo in najglavnejše naše vprašanje, narodna obramba ter zavest pa prva skrb nas vseh. Treba bo še veliko dela in žrtev nas vseh, da se naš čolnič otme za vselej vsaki nevarnosti in da se naš narod tako notranje organizira, da bo mogoče kljubovati vsem navalom odkoder koli. Naše naloge so velike, vendar se jih ne smemo ustrašiti. Poiskati bo treba in ubrati pogumno najučinkovitejše metode, da se naše narodno telo ozdravi in okrepi, in izrabiti bo treba s pridom vsa sredstva, ki nam morejo pri tem delu koristiti, tako gmotna kakor duhovna. Ne smemo pa prav nič odlašati in nihče se ne sme odtegovati sodelovanju. Če je treba ohraniti našo zemljo in naš narod pred nevarnostmi, moramo biti pripravljeni na složne nastope in skupne odpore. Odslej bo treba budnosti na straži pri slednjem izmed

nas in, če bo treba, tudi boja. Treba bo ostrih ukrepov, ker je pri nas še marsikaj zanemarjeno in na glavo postavljeno v tem oziru.

Predvsem si moramo biti na jasnem, kje in kateri je sovražnik in škodljivec naroda, poiskati moramo rane, ki skelijo, da jih bomo mogli potem izlečiti, treba bo obrezovati, čistiti, graditi in vzgajati, da bo naša narodna rast tem bolj neovirana in zdrava. Predvsem bo treba za to delo zajeti in vneti mladino. Veliko pezo dela bo nosilo naše narodno izobraženstvo, predvsem pa še učiteljstvo ljudskih, strokovnih kot srednjih šol. Marsikaj bo treba tu predrugačiti in poglobiti: knjige, učila, učni načrti in vsa šolska kakor izvenšolska vzgoja bi morala zadobiti predvsem narodnostno noto in odločno domovinsko smer. Potem bo naša mladina navezana na šolo in po njej na našo kulturno gradbo in bo resnično vzgojena v našem narodnem duhu. Če bo pritegnjena k delu mladina, se nam ni bati bodočnosti. Učiteljstvo ob meji naj bi bilo posebno narodno-obrambo dejavno in naj bi za to svoje delo prejelo tudi vse priznanje. Pa tudi srednješolska mladina bi se morala bolj narodno in slovensko usmeriti in naj bi se obvezno učila slovanskih jezikov, kakor se jih je morala nekoč tajno.

Pod pojmom narodnoobrambnega dela pa ne smemo pojmovati le tistega najnujnejšega defenzivnega dela, ki ga nareka kretnja sovražnikov našega naroda v tem in v tem trenutku, kakor se je narodnoobrambno delo rado v ožjem smislu izključno pojmovalo doslej, marveč moramo vzeti svojo narodno obrambo širje, bolj poglobljeno, če hočemo, da se bomo res utrdili in da ne bomo kot pasiven narod izpostavljeni stalnim presečenjem na našo veliko škodo. Zato je treba, da pogledamo poblize in podrobneje naše narodno telo v vsem njegovem bitju in žitju, v vsej njegovi rasti in propasti, da bomo našli oslabljenja, neodporna mesta na njem, ki jih moramo znova okrepiti, ali celo rane in bolezni, ki mu ogrožajo razvoj. V ta širši narodnoobrambni okvir spada marsikaj, kar je bilo morda do nedavna prepuščeno zgolj zasebni podjetnosti in iznajdljivosti in ni našlo tistih sredstev in uspeha, kakor bi ga po vsej nujnosti moralo. Sem spada vse naše socialno in karitativno delo, vse protialkoholno in higiensko delo, vse naše organizacijsko kulturno in prosvetno delo in končno tudi deloma vsaj prizadevanja na verskem polju v našem narodu. Povsod bomo našli marsikaj, kar bi bilo treba spričo sodobnih potreb izboljšati in poglobiti, dvigniti in poživiti, da bo res uspešno vse to delo služilo narodnemu zdravju, okrepljenju in napredku. (Dalje.)

Prof. E. Deisinger

Historična študija o pisanju in branju v prejšnjih časih

(Nadaljevanje)

Z razmahom časopisja se je tudi pismenost naglo širila ter postala neobhodna potreba širokih ljudskih množic. Začetkom 18. stoletja se je časopisje toli razmahnilo, da so celo države hotele imeti monopol na

službenih oglasih. V Franciji je leta 1856 ustanovil Emil Girardi prvi masni časopis »La Presse«, ki se je pocenil tako, da so ga lahko kupovali najubožnejši sloji ter je bil namenjen vsem stanovom, bogatim in revnim, izobraženim in preprostim; izšel je zatorej v ogromni nakladi.¹

Časopisje je postalo nova duhovna velesila.

Na eni strani oznanja časopisje visoke ideale, a na drugi strani je v njem tudi mnogo zla, kakor je pravilno označil jasnovidni papež Gregor XIII. v svoji buli. Mnogo uslug napravi brez dvoma časopis narodu, toda še večjo škodo, kadar se iz kakršnega koli razloga odvrne od resnice in od krščanskih načel ter postane glasilo kake brezbožne struje. Mnogo kreposti je v časopisu, a tudi mnogo zlobe, kadar so mu iz političnega sovraštva in oblastiteljnosti vsa sredstva dobra, da stre in uniči nasprotnika.

Danes tvori časopisje najbolj pomembni del tako imenovanega javnega in političnega življenja. Predvsem se je uredila poročevalska služba.

Časopis vabi človeka in govori z njim s svojo tiskano mislijo. Marsikdo je zatorej drago plačal svoje znanje alfabeta, kajti časopis, iz katerega je črpal svojo vsakodnevno duševno hrano, mu je zastrupil srce in duhá ter ga posvetil v vse razrvanosti sodobne civilizacije. Marsikoga je slab časopis napolnil s sovraštvom do Boga, Cerkve in bližnjega.

Da pa se je časopisje pocenilo tako, da si časopis privoščijo lahko tudi ubožni sloji, je iskati vzrok ne samo v veliki nakladi, ampak predvsem v izredni pocenitvi papirja. Seveda niso več za tiskanje knjig in časopisov uporabljali drago papyrusovo rastlino. Najmlajša papyrusova listina datira iz leta 1022 ter izvira iz papeške pisarne. Cesarska in papeška pisarna v Raveni in Rimu sta do 1022 še vedno uporabljali papir iz papyrusove rastline.

Papir v današnjem pomenu besede ima dolgo predzgodovino. Že leta 105 po Kr. je iznašel papir Kitajec Ts'ai Lun; zmešal je drevesno lubje, stare cunje, volnene odpadke ter stare ribiške mreže in vrvi. Pet sto let je moralo preteči preden je to novo odkritje prodrlo na Japonsko. Šele leta 610 po Kr. so dobili Japonci papir od Kitajcev. V Turkestanu so se naučili Arabci delati papir od kitajskih ujetnikov. Ta recept za izdelovanje papirja so Arabci hitro sporočili v Bagdad in l. 794 otvorili tam prvi državni mlin za izdelovanje papirja. Z njim so začeli preskrbovati Evropo. Več stoletij je bilo izdelovanje papirja v rokah Arabcev in njihova stroga tajnost, a končno je ta tajnost vendarle prodrla v Evropo. Po zgledu Arabcev so leta 1340 ustanovili prvi mlin za izdelovanje papirja v Italiji, ki je bil prvi na evropskih tleh. Tako je Evropa dobila papir od Arabcev. Kmalu nato so začeli podjetniki ustanavljati večje papirnice z mlini v raznih drugih državah, najprej v Nürnbergu v Nemčiji l. 1389, nato v Švici i. dr.

¹ Gl. *Annuaire de la presse française et étrangère du monde politique.*

Francoski mehanik Louis Robert je izumil prvi stroj za izdelovanje papirja, tako da so mlinci za papir začeli počasi propadati. Z novimi stroji se je produkcija papirja znatno pospešila.

Ko so začeli izhajati časopisi v večjih nakladah, je potreba po cenejem papirju čedalje bolj rasla. Angleški list »Times« je celo razpisal visoko nagrado onemu, ki sestavi papir iz kake nove cenejše vrste snovi. Odkrili so slamo. Takoj so zgradili posebne stroje za proizvodnjo papirja iz slame. Mešali so slamo in cunjce, in papir iz te mešanice se je izvrstno obnesel kot časopisni papir. Za dokumentne listine pa so začeli uporabljati papir, napravljen iz neke trave »stipa tenacissima«, katera je dajala prav tako izvrsten papir kakor nekdanja papyrusova rastlina. Povrh je ta rastlina rasla v ogromnih množinah v Španiji, v Alžiru ter pokrivala ogromne predele pokrajin na zapadni obali Sredozemskega morja. Kakor nekdanje papyrusove rastline so uporabljali sedaj stipo tenacissimo za izdelovanje dokumentnega papirja, a ta papir je bil mnogo cenejši kot papir iz papyrusove rastline. Ko so odkrili to neprekosljivo lastnost stipe tenacissime za izdelovanje dokumentnega papirja, je zli duh s šepetajočim glasom govoril na ušesa raznim bibliofilskim špekulantom, naj se okoristijo z lastnostjo te rastline ter potvorijo papyrusove kodekse. Veliko število potvorjenih papyrusovih kodeksov je preplavilo trg, zlasti so se nekatere bogate zasebne knjižnice začele ponašati, da hranijo ta ali oni original kake važne državne listine. V bibliofilskem svetu je seveda nastala zmešnjava, kajti potvorba papyrusovih listin iz stipe tenacissime je izvrstno uspela. Nobene zaščite ni bilo več, lastnik kake važne historične listine ni vedel, ali ima pred seboj izvirnik ali potvorbo (falzifikat).

(Dalje.)

Ema Deisinger

Norveško ljudsko šolstvo

Norveška ima svoje ljudsko šolstvo na jako visoki stopnji. Šole so osemrazredne ter določene za otroke od 6 do 14 let. Ako stopi kak otrok šole v osmem letu starosti v šolo zaradi šibkega zdravja, so ga kljub temu dolžni starši ali skrbniki pošiljati do 14. leta v šolo. Ako kak otrok izostane od pouka, postopa šolsko vodstvo dokaj strogo; šolska oblast pozove starše ali skrbnike otroka, da morajo otroka pošiljati redno v šolo, sicer morajo plačati visoke denarne kazni.

Kakor na Švedskem, tako je tudi na Norveškem vsaka občina razdeljena na šolske okraje (distrikte). V vsakem distriktu je po več ljudskih šol z več oddelki. V I. oddelku so otroci od 7. do 10. leta, v II. oddelku od 10. do 14. leta, tako da se ljudska šola deli v višjo in nižjo ljudsko šolo.

Norveške vasi, ki so zelo raztresene, pošiljajo svoje otroke v šolske občine. Mnogi vaški otroci zaradi oddaljenosti ne morejo iz šole domov zaradi slabih potov skozi gozd itd., zato šolska občina poskrbi, da dobivajo otroci zdravo, higiensko stanovanje in dobro tečno prehrano v šoli. V vsaki

ljudski šoli v podeželskem distriktu se nahajajo posebna poslopja s spalnicami, kuhinjo, jedilnicami, učilnicami, kopalnicami, knjižnicami za tako deco, ki ne more zaradi velike oddaljenosti iz šole domov, zlasti v zimskem času. Ako so starši te dece revni, da ne morejo plačevati šolski občini izdatke za prehrano in stanovanje otrok, tedaj plačuje šolska občina zanje sama.

Poleg teh šolskih občin so na goratem Norveškem tudi »leteče« (ambulančne) ljudske šole z več učitelji in več oddelki. Učitelj teh šol uči hkrati v več distriktih, v treh ali štirih distriktih. Pouk se vrši tako, da se učna snov porazdeli za višje in nižje oddelke distriktov, in sicer tako, da imajo višji oddelki pouk šele vsak drugi ali tretji dan. Na ta način zajame šolski distrikt deco iz najbolj oddaljenih gorskih vasi.

Šolska komuna v občini vodi po svojih nadzornikih točen račun o delovanju in napredku vsake posamezne šole distrikta, ima natančne podatke o disciplini, o učni snovi, o izpitih, o domačih razmerah vsakega učenca itd.

Veliko važnost polaga ljudska šola na Norveškem na materinski jezik, ki je dansko-norveški. Poleg pouka se briga ljudska šola izredno mnogo za red in snago v šolskih prostorih. Za vsak okraj, kjer je najmanj 20 šolobveznih otrok, poskrbi šolska občina za zdrave šolske prostore otrokom. V šolske namene ne smejo uporabljati poprej nobenega prostora, preden ni odločila sanitetna komisija ter šolski nadzorni svet (overtilsynet), da prostori ustrezajo higieničnim predpisom. Mogočen vpliv na starše otrok ima šolsko vodstvo »skolestyret«. Njegova naloga je, skrbeti ne le za otroke, dokler obiskujejo šolo v dotični šolski občini, ampak se zanimati tudi potem zanje, ko dovrše ljudsko šolo, skrbeti, da posečajo nadaljevalno šolo ter da sploh izpopolnijo svoje znanje in izobrazbo tudi v poklicnem življenju. »Skolestyret« je torej šolska oblast, ki ima najožji stik z domom otrok. Da more to svojo nalogo vršiti čim uspešneje, je svoje nadzorstvo porazdelila na prav majhne šolske kroge, a vsakemu krogu predseduje nadzorstveni svet »tilsynsudvalg«, ki sestoji iz nekaj članov šolskega vodstva ter iz več članov staršev šolo obiskujočih otrok (móž in žená). Ta »tilsynsudvalg« skrbi tudi, da se izvedejo vse odredbe šolskega kroga glede posameznega učenca, pazi, da učenec napreduje, da se dvigajo čim bolj njegove duševne sile in razvijajo njegovi darovi, da se varuje kvarnih vplivov od zunaj ter da se tako dvigne splošni duševni nivo Norvežanov.

Šolske notranje razmere mora proučevati posebni oddelek šole »amtskolestyret«. Premožnejši starši morajo podpirati »amtskolestyret« pri njegovem delu razširitve knjižnic, nabavi učil itd.

Norveški učitelj mora absolvirati učiteljsko akademijo s seminarji ter se podvreči trdi državni izkušnji. Večinoma so učitelji člani državne cerkve. Poleg stalne mesečne plače dobivajo učitelji v distriktih še dodatek za hrano (kostholdsgodgjøreelse) in v šolski občini še prosto stanovanje. Čim oddaljenejši je kak distrikt od mesta, tem bolj skrbita država in šolska

občina, da se učitelj tudi v gmotnem oziru opomore ter je ljudstvu za vzgled v gospodarskem oziru. Učitelj v podeželskem distriktu dobi v najem kos zemljišča, toliko, da more na njem rediti dve kravi. Mestni učitelji pa dobivajo za stanovanje denarni ekvivalent. Poleg stalne mesečne plače dobivajo torej učitelji v distriktih: kos zemlje v najem, ki jo morajo obdelovati v svrhu praktičnega pouka otrok (šolska mladina mu pri tem pomaga), prosto stanovanje (ali pa ekvivalent v denarju).

V Kristjaniji je ljudska šola vzor vsem ostalim šolam. Tam je ljudska šola razdeljena na tri oddelke: I. oddelek za otroke od 7. do 10. leta, II. oddelek od 10. do 12. leta, III. oddelek za 12 do 14 letnike. V mestnih šolah Kristjanije je predpisan posebno obširen učni načrt; za mestne šole je izdelan v smislu zakona o teh šolah (»byskolelev«) natančen predpis o cilju in smotru izobrazbe, o učni tvarini, o oddelkih za bolj in za manj nadarjene. Učenec, ki ne more korakati v učnem uspehu vštric z drugimi učenci, pride v oddelek, kjer so nekoliko manj nadarjeni učenci. Za nadarjene pa je poseben oddelek, da se ne dolgočasijo in ne navadijo lenobe. Učenci, ki so po naravi počasnomiselni, seveda ne morejo korakati v napredku z istim tempom ko nadarjeni otroci; zato bi bili nadarjeni otroci prikrajšani, ako bi morali korakati v istem tempu z nenadarjenimi učenci. Da bi ne bili pri pouku prikrajšani ne eni ne drugi, se vsak oddelek deli v pododdelke z nadarjenimi in manj nadarjenimi učenci. Ljudski šoli je prispojen tudi tehnični oddelek, na dekliških šolah pa šolske kuhinje, ki so opremljene z vsem potrebnim inventarjem, da se učenke nauče gospodinjstva in kuhanja. Dekliške mestne šole v Kristjaniji imajo isti pouk ko dečki, razen tega pa tudi teoretični in praktični pouk v kuhanju in gospodinjstvu. Šolski kuhinji načeljuje posebna strokovna učiteljica. Pouk v šolski kuhinji je razdeljen na več majhnih skupin, da se učenke lahko zvrste. Pod vodstvom strokovne učiteljice gredo učenke na trg kupovat, sodelujejo pri pripravi živil itd. Vsaka skupina ima lasten štedilnik, kjer pripravljajo učenke ista jedila. Ko je jed kuhana, morajo učenke lepo servirati jedilnice in donašati jedila. Obenem morajo z jedili, ki so jih skuhale, postreči tudi onim šolskim otrokom, ki jih vzdržuje šolska občina ter jedo v šoli. Kakor se uče dečki v tehničnem oddelku praktičnih gospodarskih stvari, tako se uče deklice v gospodinjstvu praktične ekonomije, nacionalne ekonomije, dobivajo pouk tudi v dietiki (o vegetarični in animalični prehrani) itd.

Silno skrbi Norveška za šolstvo; leto za letom se zidajo krasne, najmoderneje opremljene šolske palače. Posebne sobe so za pouk v fiziki in kemiji z vsemi sodobnimi tehničnimi pripravami. Na šolah so bogate mladinske knjižnice, kajti na dobro in lepo urejeno mladinsko knjižnico je vsaka mestna šola v Kristjaniji zelo ponosna. Od dobrega čtiva si obetajo tudi dobre mladine. Otroška in mladinska knjižnica sta na vsaki šoli; nekatere otroške knjižnice štejejo čez 10.000 knjig. V knjižnici je tudi čitalnica za deco. Vsak otrok si lahko izposodi knjig kolikor hoče, da jih prebira doma. Seveda jih nauče tudi, da morajo s knjigami lepo ravnati.

V vsaki mestni šoli so tudi moderno opremljena šolska kopališča, telovadnice itd.

Šolsko vodstvo (skolstyrelsen) mestne šole v Kristjaniji voli v svoj odsek tudi člane iz mestnega zastopstva »representantskab« ter »formandskabet«. Iz »formandskabet« se voli še poseben komité, ki skrbi za zanemarjeno mestno mladino. V tem komitéju je še poseben nadzorni svet »opsigtsnaevnd«, v katerega so voljeni poleg učiteljstva starši otrok. Na ta način jim je možno, da vršijo čim skrbneje svoje požrtvovalno delo za zanemarjeno mladino.

»Skolstyrelsen« nadzira tudi šolske prostore. Silno strogi so na Norveškem higienični predpisi za šolo. Vsak otrok ima svojo lastno in oddeljeno šolsko klop kot pisalni pult. Otroci v razredu ne sede po vrsti kakor pri nas. Največja čistoča in snaga vlada v šolskih sobah in v vseh šolskih prostorih. Po pouku mora šolski sluga razkužiti razred, umiti tla, vse kose inventarja, kljuge, držaje, stopnišča itd. dobro osnažiti in s cunjjo obrisati, vse črnilne madeže s klopí odstraniti, kajti vsako jutro pregleda učiteljski svet vse prostore, ako so v redu.

Za izpopolnitev šolskega inventarja, za nabavo novih knjig mladinske in učiteljske knjižnice, za šolska učila itd. pa skrbi nadzorni svet na vsaki šoli, ki si voli poseben budžetni komité, ki vodi račun o vsaki novi nabavi, katero mora odobriti šolsko vodstvo »skolstyrelsen«. Nadzorni svet sestavlja budžetni proračun svoje šole, vodi posvete s starši, nadzoruje šolski pouk posameznih učiteljev, določa prestopne učencev iz oddelka za nadarjene v oddelk za manj nadarjene oziroma slabo nadarjene, sprejema pritožbe staršev, poročila »formandskabet« o zanemarjeni mladini na šoli, vodi poklicno posvetovalnico na šoli itd.

Da je ljudska šola na Norveškem tako na višku, se mora zahvaliti svoji strogo urejeni notranji organizaciji.

Iz šolske zgodovine

Iv. Strukelj

0 razvoju šolstva na Viču

IV.

Šolsko obratovanje med vojno — 1914—1918.

(Dalje.)

Šolski pouk je bil med vojno zelo okrnjen. Že 26. oktobra l. 1914 so morali izprazniti novo in staro šolo ter obe odstopiti vojni upravi za nastanitev vojaštva. Pouk je bil enostavno ukinjen. Dne 30. novembra leta 1914 so odšli vojaki v Ljubljano, zato so spoukom zopet pričeli v izpraznjenih šolah. Toda že 16. decembra 1914 so morali šolo zopet izprazniti za nastanitev rekonvalescentnega oddelka nadomestnega bataljona pehotnega pešpolka št. 97. S poukom so morali zopet prenehati in iskati privatnih prostorov zanj. Prostore so dobili pri Čehu v Rožni dolini, pri Robežniku na Viču in v Društvenem domu na Glincah — vsega skupaj le 3 sobe za 14 razredov! Umevno, da je bil pouk zelo, zelo

skrčen. Poleg tega pa je postajal še šolski obisk, zlasti v višjih razredih, silno slab zaradi uporabe otrok za raznovrstna dela. Šolska oblast sama je zato zaključila pouk v višjih razredih že 26. junija, nižji razredi pa so imeli pouk še do 15. julija, dasi je tedaj trajal običajno pouk do konca julija. Okrnjen pa je bil pouk tudi zaradi vpoklica učiteljev vojakov. Z Viča so bili pozvani v vojsko: Franc Jankovič, Viktor Rode, Zupan Franc in Žan Emil, ki je tudi padel na italijanski fronti. S poukom je tedaj bilo toliko kot nič. Pridno in uspešno pa so mladino uporabljali za različne zbirke. Pod vodstvom učiteljstva je zbirala mladina denar in blago za vojsko. Tako je viška mladina nabrala l. 1915 za sklad vojnih vdov in sirot 78,74 kron, za Rdeči križ 18,80 kron. Več pa je bila zbrala v naturalijah: 46 snežnih čepic, 34 parov zapestnic, 18 parov rokavic, 34 parov dokolenic, 18 srajc, 22 spodnjih hlač, 68 parov nogavic, 60 robcev in ogromno množino papirnatih odpadkov. Dalje je bila to leto nabrala še 9,5 kg posušenega robidnega listja za čaj, 125 kg raznih kovin, izdatno množino volne, kavčuka in kuhinjskih možnarjev. Glede na število otrok, ki jih je bilo to šolsko leto šologradnih 869, šoloobiskujočih pa 849, zbirka še ni velika.

V šolskem letu 1915/16 so bili razredi še vedno nastanjeni v zasebnih prostorih. Po Vseh svetih pa je bilo izpraznilo vojaštvo 3 učne sobe v stari šoli. Sedaj je imela šola na razpolago 6 učnih sob: 3 zasebne in 3 šolske. Potrebovala pa jih je 14! Po veliki noči pa je vojaštvo zasedlo zopet eno sobo v stari šoli. Šola je imela sedaj le 5 učnih sob. Vedne spremembe. V novem šolskem posloju je bila nastanjena vojaška bolnišnica. Ta je bila vzela celo šolski vrt v svojo obdelavo in uživanje. Vanj pa je zakopavala tudi živalske kosti. Bilo jih je toliko, da je imel šolski vodja par let dela za odstranjevanjem.

V šoli, v kolikor je sploh obratovala, so učili samo branje, pisanje in računstvo. Iz knjižnic pa so morali odstranjevati vse knjige, ki niso bile vzgojne vsebine v avstrijskem duhu. Kakor prejšnje leto, tako so tudi to leto morali zbirati šolski otroci razne predmete za vojsko. Uvedena je bila zbirka vinarjev. Na Viču je znesla ta zbirka 288,20 kron. Zbirka za Rdeči križ je dala 950 kron. Trajala je en teden. Pod vodstvom učiteljstva so bili nabrali otroci tudi to leto več košev jagodnega in robidnega listja za vojaški čaj, dalje kositra, cina, svinca, štanijola, volne in kavčuka. Učenke pa so bile tudi napravile iz volne, ki jim je bila poslana iz vojnookrbovalnega urada, 44 parov dokolenic in 89 parov nogavic. O božiču pa je bila poslala šola vojakom na fronti 337 zavojev božičnih daril, kar je za delavski kraj lepo darilo.

Število šolskih otrok: 949 šologradnih, 897 šoloobiskujočih.

V šolskem letu 1916/17 so mogli poučevati zopet le v 5 učnih sobah vseh 14 razredov. Dve sobi so imeli v stari šoli, 3 v zasebnih hišah. Z nabiranjem pa so nadaljevali tudi to leto. V denarju so to leto nabrali 599,18 kron. V šoli so imeli vojni kotiček, v katerem so zbirali take predmete, ki so spominjali na vojsko. Na fronto so to leto poslali 274 zavitkov božičnih daril. Vojnookrbovalni urad je bil poslal učencem viške šole 10 kg volne, iz katere so učenke spltele 68 parov nogavic. Dan 17. junija leta 1916. je bil dan žepnih robcev. Nabrali so jih bili 116. Pobirali pa niso le žepnih robcev, temveč tudi platnene pasove in krpe. Pasov so bili nabrali 208, krp pa en zaboje. Robidnega listja za čaj pa je bilo poslanih več vreč. To leto so morali darovati tudi že šolski zvonec. Število otrok: 1062 šologradnih, 987 šoloobiskujočih. — Šolsko leto 1917/18: To šolsko leto so vrnili v uporabo 3 učne sobe v novi šoli in 4 v stari. Imeli so za uporabo 7 učnih šolskih sob, zato so sobe v zasebnih hišah opustili. Sedaj je imelo 7 razredov pouk dopoldne, 7 popoldne. Pouk je bil to leto nekoliko rednejši, zbiranje za vojsko že nekoliko slabše. Zbrali so bili le 82 zavitkov božičnih daril, tedenski prispevki pa so znašali vse leto le 434,90 kron. Nadučitelj Jernej Ravnikar je bil to leto po 2 letnem bolezenskem dopustu upokojen. Nadomestni vodja je bil učitelj Franc Trošt, ki je bil oproščen vojne dolžnosti. Statistika: 1022 šologradnih, 893 šoloobiskujočih. — Šolsko leto 1918/19: Konec vojne! Nove

razmere. Dobili smo novo državo kraljevino SHS. Navdušenje splošno. Tudi na Viču. Val navdušenja je zajel tudi šolo. Praznik zedinjenja je praznovala slovesno dopoldne doma, popoldne se je udeležila slavnostnega obhoda v Ljubljani. V šolskem obratu, ki se je sedaj zopet pričel v polnem obsegu, so nastopile spremembe. Blažena coklja vseh slovenskih šol — to je nemščina — se je opustila, a mesto nje vpeljala srbohrvaščina od III. razreda navzgor.

Kakšne pa so bile gospodarske poveljne razmere, pokaže nastopna slika: Šola je dobila 300 parov cokelj in 65 parov usnjatih čevljev. Vse dar socialnega skrbstva. Amerika je darovala kakao za one učence, ki niso imeli doma zajtrka, t. j. mleka ali mlečne kave. Na Viču je bilo deležnih 400 učencev te ameriške podpore. V Društvenem domu so jim ga kuhali in pod nadzorstvom učiteljstva razdeljevali. To šolsko leto so pričele patriotične slavnosti, ki se nadaljujejo tudi na Viču zelo slovesno leto za letom. Posebnost tega leta je pa tole: Število šolodnih otrok ja pričela padati. Bilo jih je: 804 šolodnih, 776 šoloobiskujočih, dasi je bilo že prej šolodnih nad 1000! 1. decembra 1918 je nastopil na Viču službo nadučitelja pisec teh vrstic. Bil je prej c. kr. okr. šol. nadzornik v Novem mestu. (Dalje.)

Iz društva

Božično zborovanje Slomškove družbe

Kakor vsako leto, je imela tudi letos na Šentjanževo Slomškova družba svoje božično zborovanje. Po sveti maši ob 9 v frančiškanski cerkvi, kjer je pevski zbor Slomškarjev prepeval lepe božične pesmi, se je polagoma polnila frančiškanska dvorana, udeležba je bila tolika, da je bilo treba odpreti tudi balkon in galerijo. Ko je predsednik Štrukelj pričel zborovanje, je bila dvorana popolnoma zasedena. V pozdravnem govoru je posebno prisrčno pozdravil prevzvišenega g. škofa, zastopnika bana, načelnika prosvetnega oddelka banske uprave, dr. Sušnika, zastopnika ljubljanskega župana, svetnika Vidra, ban. šolskega nadzornika prof. Jegliča, (inspektor Bajuk in nadzornik Bobič sta opravičila svojo odsotnost) predsednika Prosvetne zveze, univ. prof. dr. Lukmana, gospe banovo in gospe Sušnikovo kot zastopnici katoliških mater, poslance: prof. Dolenca, Theuerschuha, dr. Lavriča in Riglerja, številno zastopstvo uršulink, usmiljenk in šolskih sester, zastopstvo duhovnikov in katehetov ter profesorjev, zlasti za tako številno članstvo iz vseh vrst šolstva.

S toplimi besedami pozdravi nato tudi zastopnike Katehetskega društva, ki zboruje skupno s Slomškovo družbo, ker ju družu vzgojno delo, za kar se poslužujeta istih sredstev na istih — katoliških temeljih.

Nato je pozdravil zborovalce tudi predsednik Katehetskega društva profesor Pavlin, ki je označil namen svojega društva in sodelovanje obeh društev, ki more vzgojnemu delu le koristiti in izrazil željo, naj bi tako tudi ostalo v bodoče.

Sledilo je predavanje prof. dr. Demšarja »Učitelj in katehet«. Zgolj teoretično je sodelovanje teh dveh idealno, praksa pa pokaže drugače. Nesoglasje, ki nastane, ima svoj izvor v različnih tipih šol: uradni tip, po črki zakona, se hoče uveljaviti pred socialnim tipom, ki ga zahteva življenje. Težje je tam, kjer ima nesoglasje izvor v različnem svetovnem naziranju; tega nesoglasja baje ni nikjer toliko, kakor med tema dvema stanovoma. Pri vsakem nesoglasju je priporočati obzirnost in odpuščanje. Razvoj šole je tak, da ovira versko delo. Take šole, kot je danes, ne bi zmogla ne država ne Cerkev. Šola se ni dvignila zato, ker se je ločila od Cerkve, ampak napredek države je bil tak, da je mislila, da bo mogla ljudi osrečiti brez Cerkve. Ni res, da bi bila Cerkev tlačila šolo,

vendar se ta očitek drži Cerkve vseskozi tudi v naše stoletje. Zato je nastala zahteva: verouk iz šole! Ta zahteva pretrese vernega človeka, pa tudi največji pedagogi sedanjega časa so proti njej, ker priznavajo verouku odlično vzgojno moč. K soglasju med učiteljem in katehetom vodi ona pot, ki jo hodi Slomškova družba: na eni strani zbira katoliško misleče učiteljstvo in ga ohranja v katoliškem naziranju, na drugi strani pa pomaga katehetu s tem, da to učiteljstvo pred učenci živi katoliško življenje v svetel zgled mladini. V tem oziru je že vse dobljeno, če učitelj res kot katoličan nastopa. Težko je namreč za katehetovo delo v šoli, kjer je verouk samo predmet in je tako katehet osamljen; tudi strnjen pouk, ki je sicer odličnega pomena za novodobno šolo, katehetu in verouku ni naklonjen, ker ne more vnesti verouk, ki je le predmet, v metodično enoto, ki jo učitelj obravnava. S tem pa, da učitelj nastopa kot katoličan, pokaže učencem življenskost verskega-cerkvenega in pomaga katehetu iz njegove osamljenosti.

Predsednik se predavatelju najlepše zahvali za res prav iz našega življenja vzeta izvajanja z željo, da bi bilo v bodoče zopet tako, kakor je bilo pred 30 leti, ko je bilo v Slomškovi družbi prav toliko katehetov kakor učiteljev.

Drugi predavatelj, prof. V i n k o B r u m e n , je v svojem predavanju »Obiski v angleških šolah« nanizal celo vrsto mičnih dogodkov, ki jih je doživel v preteklem šolskem letu, ko je v Angliji študiral tamkajšnje šolstvo. Ogledal si je najrazličnejše tipe šol, nižjih in srednjih ter je spoznal, da se angleške šole zelo razlikujejo od naših šol. Kakih 40 let ima država srednjo šolo, kakih 100 let pa ljudsko; šole niso državne, ampak občinske ali grofijske, največ je privatnih. V šolskih razredih je uvedena koedukacija, le privatne šole imajo ločene učence od učenk. Notranje je šola organizirana po tokovih, t. j. po nekakih skupinah, ki v enem predmetu bolj napredujejo in se tega več uče; temeljni predmeti so branje, pisanje, računstvo in pa predmet, ki pove, kako se piše, ker, kakor znano, se v angleščini mnogo drugače piše, kakor se izgovarja. Kot učna sredstva se mnogo porabljajo: gramofon, radio, film, muzej; šport je velikega pomena, ker daje priliko za tekmovanje, ki se prenese na vse šolske predmete. Klubi so organizirani v vsaki šoli, posebno razširjeni so debatni klubi. Angleško šolstvo nas uči svobode in tolerance. Privatne šole so boljše kot državne, sijajno opremljene, imajo najboljše učitelje in jih sijajno plačajo; to pa zato, da morejo tekmoovati z državnimi.

Prijetno kramljajoče pripovedovanje so poslušalci nagradili z dolgotrajnim odobravanjem in so želeli to predavanje še brati v »Slov. Učitelju«, kjer predavatelj že priobčuje svoje študijske doživljaje na Angleškem.

Kot tretje predavanje je bilo ravn. P e č j a k o v o »Kako dvignimo ugled učiteljstva in šole«. Iz šolske prakse je nanizal mnogo doživljajev, ki kažejo, kako trpi ugled šole in učiteljstva, in zopet druge, ki ta ugled dvigajo. Vselej pa mora učitelj postati del ljudske skupnosti, če hoče, da bo tudi sicer ugleden. Vse svoje delo v šoli in izven nje mora postaviti v službo ljudskega občestva, pa bo to delo imelo trajen uspeh. Da pa to zmore, mora iti njegova izobrazba na globoko. — Ker bo predavanje izšlo v »Slov. Učitelju«, bodo imeli zborovalci tedaj še priliko razmišljati o njem; predavatelju so zborovalci burno pritrdjevali.

Zaradi pozne ure je moral razgovor o vseh predavanjih odpasti.

Pač pa so gostje in zastopniki izrekli pozdrave zborovalcem. V imenu g. bana je pozdravil načelnik prosvetnega oddelka banske uprave, dr. S u š n i k , ki se mu je predsednik zahvalil in ga prosil, naj ponese banu vdane pozdrave slovenskega katoliškega učiteljstva. Za mestnega župana dr. Adlešiča je zborovalce pozdravil občinski svetnik, šolski upravitelj V i d e r. Predsednik se mu je zahvalil in poudaril vsestransko agilnost, ki jo kaže sedanji ljubljanski župan za šolstvo; saj se je pod njegovim županovanjem ljubljansko šolstvo tako lepo razvilo, izpopolnilo in razširilo ter je upati, da bo mestna občina ob svoji agilnosti našla tudi še sredstev za zidanje vsaj nekaterih šolskih poslopij. S svojim vse-

stranskim socialnim delom v prid najrevnejšim pa g. župan tudi kaže pravo razumevanje za ljudske težnje. Prosi njegovega zastopnika, naj mu izroči pozdrave Slomškarjev in Slomškaric na zborovanju. Pozdravil je še zborovalce predsednik Prosvetne zveze dr. L u k m a n in prosil za sodelovanje pri društvenem delu v prosvetnih društvih. V imenu slovenske parlamentarne delegacije sta učiteljsvo pozdravila poslanca ravnatelj D o l e n e c in tovariš T h e u e r s c h u h.

Po teh pozdravih je predsednik s pozivom h kongregacijskem sestanku, k širši odborovi seji in z iskrenimi voščili za novo leto končal lepo uspelo zborovanje. A. L.

Pridobitve iz šolskega in prosvetnega dela

Vinko Brumen

O »glavnih virih neuspehov v srednjih šolah« je 26. nov. 1938 v »Pedagoškem društvu« v Ljubljani predaval vseučiliški prof. dr. K. O z v a l d. Podčrtal je pravo jedro vsake šole: nekdo, ki se je toliko dovršil, da ve ali zna ali zmore to in to, si prizadeva komu drugemu, zlasti mlajšemu pomagati, da bi tudi on vedel, znal, zmožel, česar zdaj še ne ve ali ne zna ali ne zmore. Šola naj služi življenju. Kar uči ima le toliko vrednosti, kolikor premore živih sil za oblikovanje mladih duš. Marsikatera letnica, ime, formula, beseda pa je v tej zvezi zgolj prazen zvok in jalov balast, ki bi se brez škode dal zavreči. Tretji del tega, česar se mora mladi rod po gimnazijah sedaj učiti, je brez pomena ter mnogokrat res izvor preobremenjenosti in pa nervoznosti v vrstah mladine. Učenec, učenka — to je tista osrednja os, okoli katere naj bi se sukalo vesoljno življenje, kar ga je v šolskem razredu. Zato pa bi vsi, ki jim je poverjen opravke z mladino, jo morali poznati do zadnjih viter presvojevstnega bitja in žitja. Na moč velik greh je neprestano menjavanje učiteljev med šolskim letom. Učenčeva in učenkina duša vendar ni kak »mehanizem« v uri, ki bi ga vsak dan lahko navijal kdo drugi po mili volji. Duševni in telesni razvoj otroka in mladoletnika se ne vrši v ravni črti, temveč očituje ritmično dviganje in padanje ne samo glede na telesno zmogljivost pri telovadbi, ampak tudi glede na duhovni napredek v raznih učnih predmetih, glede na obnašanje pa

glede na marljivost v šolskem in domačem delu. Često dečko in dekletke v tem ali onem razredu popušča ter se v sledečem zopet popravlja. Vešči raziskovalci tega pojava ugotavljajo, da v periodičnem dviganju in padanju učencev in učenkinih zmogljivosti stopajo na dan povsem normalne sile, ki se udeležujejo zdaj kot ovirajoči, zdaj kot pospešujoči faktor. Kdo neki ne bi hotel priznati, da šola ne more učenca čuvati pred vsakovrstnimi zahtevki? Toda če hoče zares pedagoško postopati, tako je dejal globokogled vzgojnik, tedaj mora svojim zahtevkom dati pravo mero glede na dečkove in dekletove moči ter te moči, kar se da podpirati in bodriti. Šolski mladini da je treba omogočevati uspeh; iz uspeha, ki ga je dosegel učenec ali učenka, se namreč rodi zadovoljstvo, katero ju vzpodbuja k nadaljnjemu napredovanju. Najvažnejša pot do uspeha je: ljubiti in razumeti — svoj predmet in učence.

»Popotnik« stopa v šestdeseto leto. Preglejuje svojo pot ter za dvajsetletnico Jugoslavije kaže bilanco slovenskega pedagoškega dela. Univ. prof. dr. K. O z v a l d razgrinja vprašanja, ki so in bi naj gibalala življenje v slovenski »pedagoški provinciji«. Ni hotel le suho poročati, kako je bilo, ampak hkrati vsaj nekoliko naznačiti, kaj sledi iz dejstev, ki so še včeraj bila pedagoška sedanjost, kot vodilo za jutri. Kaj sledi? Še mnogo resnega in trdega dela, da ne bodo prihodnja desetletja manj plodna od zadnjih dveh. — Nekateri drugi pisci

naštevajo pridobitve v strokah in na področjih, ki so pedagogiki blizu.

Razstavo slovenske povojne knjige je v začetku oktobra priredilo »Društvo slovenskih književnikov« v Ljubljani. Svoj prostor je sicer dobila tudi naša pedagoška književnost, a mnogo pretresnega. Pa tudi poročila v listih so pokazala, da pri nas pedagoških prizadevanj skoraj nič ne umemo in ne cenimo.

»Pedagoško društvo« v Ljubljani je v soboto 26. nov. 1938 imelo po Ozvaldovem predavanju svoj letni občni zbor. Odborniki so poročali o dosedanjem delu, predsednik pa je očrtal tudi naloge, ki jih namerava društvo izvršiti v prihodnje: izdati hoče knjigo o poklicih, ustanoviti v Ljubljani vzgojno svetovalnico, prirejati mladinske večere za zanemarjeno pošolsko mladino, ustanoviti lastno pedagoško knjižnico ter izdati zbornik čisto znanstvenih pedagoških razprav. Končno je bil izvoljen delno nov odbor, ki pa mu zopet načeluje prof. dr. St. Gogala.

Anketa o meščanskih šolah je v »Slovincu« končana. »Pedagoško društvo« je v zvezi z njo sklicalo razgovor o tem vprašanju, ki se je vršil dne 18. novembra 1938. Problematiko meščanske šole je razvil prof. dr. St. Gogala, oglašali so se tudi ostali udeleženci, ter so prišli na koncu do ugotovitve, da je meščanska šola potrebna, moramo jo pa preurediti. — V novembrski številki »Meščanske šole« se je k anketi oglašil tudi neki Jače. Nekoliko drzno je obsodil, da »so našli dobro besedo zanjo (za meščansko šolo) samo kolegi, skoraj vsi udeleženci te ankete pa so odrekli

meščanski šoli ne samo vrednost, ampak tudi pravico do obstanka«. Vendar mož sam ni nič posebnega povedal. — Ta vprašanja torej še kličejo delavcev!

Prvi »mladinski večer« je priredilo »Pedagoško društvo 18. dec. 1938 v šoli na Viču. Kakih 80 udeležencev je nagovorila najprej prof. A. Černe j, ki je povedala, da prireditve te vrste hočejo mladini pokazati lepote življenja. Zelo občuteno je o koroškem slovenskem ljudstvu in njegovi zemlji predavala dr. A. Piskernik, ki je pokazala tudi mnogo skioptični slik. Trojica učiteljsčnikov je vmes parkrat zagodla, neka učiteljsčnica pa je prebrala poglavje iz Mičinskega »Ptički brez gnezda«.

V ljubljanskem »Filozofskem društvu« sta v novembru oz. decembru 1938 predavala dr. St. Gogala (Svobodnost in sproščenost) in dr. R. Bujas (Psihologija kot empirijska veda). Prvi (19. nov. 1938) je segel v dinamiko čustvenega življenja in skušal razložiti vidike za nekak novi sistem. Slednji pa je (17. dec.) kratko očrtal bistvo in delo psihologije ter precej ostro pobijal drugačne nazore; vzbudil je menda nekaj nevolje, a taki sunki nam pač ne škodijo, dasi niso povsem upravičeni.

Beograjski »Učitelj« je v oktobrski številki 1938 prinesel troje spisov o »pedagoški misli v Jugoslaviji«; tretji je prevod Ozvaldovega članka »Dvajset let slovenske pedagogike v Jugoslaviji« iz 1.—2. št. letošnjega »Popotnika«. »Učitelj« napoveduje še vrsto podobnih člankov pod skupnim naslovom: »Pedagoška Jugoslavija«.

Šolstvo po svetu

Prešolanje inteligence. Spremenjeni politični položaj je zahteval tudi povsem novo preusmeritev šolstva v Češkoslovaški. Medtem ko so prej češkoslovaški inteligenti še kolikor toliko lahko dobili zaposlitev v svoji domovini, se je sedaj zanje položaj popolnoma spremenil, spremenila se je pa tudi smer v vsem šolstvu.

Vzgojne naloge niso več samo vzgojne, to je take, da bi bile izpeljane iz bistva človeka oziroma otroka, temveč so tudi narodne, kakor mu jih določa prostor, gospodarske in politične prilike. Zaradi tega se je premaknila demokratična osvobodilna pedagogika v češkem šolstvu; pedagogika je stopila v štadij politične pedagogike, t. j. vzgoja mora postati politična

in vzgojiti takega človeka, da bo aktivno deloval v celotnem narodnem telesu za ljudsko občestvenost. Ta vzgoja s tem prekorači delokrog šole in golega poučevanja. Šola mora poslej upoštevati gospodarske, zgodovinske in nacionalne vrednote ter služiti ljudstvu.

Najtežji udarec je spremenjeni položaj zadal inteligenci. Kakor rečeno, že prej je bilo težko zaposliti vedno bolj naraščajoči pritek inteligence, ali sedaj je postalo to nemogoče. Vse šolstvo se je moralo prikrojiti agrarnim prilikam skrčene domovine, tako tudi inteligenca, za katero je sedaj težko najti zaposlitev. Najtežja doba je napočila sedaj za češko inteligenco. V zmanjšani domovini so številni izobraženci prišli ob kruh. Proces nadprodukcije inteligence, ki se je začel zadnje desetletje stopnjevati v vsej Evropi, je v pomanjšani Češkoslovaški dosegel višek. Vsa vprašanja na razne države, da bi prevzele gotovo število čeških izobražencev, so rodila negativen odgovor, kajti tudi druge države imajo svojega lastnega izobraženstva v preobilju; zato so odklonile pritek čeških izobražencev, da lastnemu ne zapro delavnih možnosti. Pač pa so bile voljne nekatere države sprejeti ročne delavce iz pomanjšane Češke.

Češkoslovaška je sedaj morala odpreti številne prešolevalne tečaje za svoje izobraženstvo. Dasi se bo marsikaterim starejšim inteligentom, ki so že leta in leta delali na duhovnem poprišču, sedaj težko živjeti se v delovni proces manuelnega dela, ker ni druge možnosti življenjske eksistence. V pomanjšani Češki so izgubili torišče poklicnega udejstvovanja ne le mnogi starejši izobraženci, ampak v še večjem številu mlajši. Eksistenčne prilike so postale danes take, da bi edino še kot agrarci, obrtniki in ročni delavci lahko našli življenjsko možnost.

Pod nadzorstvom države se je odprlo veliko število takih tečajev za prešolanje inteligence v rokodelske poklice. E. D.

Študij za ljudskošolske učitelje v Nemčiji. Državni minister za vzgojo v Nemčiji je izdal odlok o šolski izobrazbi ljudskošolskih učiteljskih kandidatov.

Študij na akademiji se deli: 1. v po-

litično in šolsko vzgojo, 2. v znanstveni študij ter 3. v poklicno praktično šolanje.

Doba študija na akademiji traja navadno štiri semestre.

Cilj in vsebina znanstvenih študij za učiteljske kandidate je: vzgojeslovje, značajslovje, mladinoslovje, nauk o dedičnosti in o rasah, domoznanstvo ter splošno in posebno ukoslovje. Poleg tega obveznega študija si lahko prosto izbere kak predmet, ki jih posebno zanima. Takih prostih predmetov imajo na izbiro več; minister jih našteva 17, a enega izmed teh si naj izbere vsak učiteljski kandidat, da bo v tem predmetu potem kot učitelj lahko samostojno delal. Ti predmeti na prosto izbiro so: nemški jezik, nemška zgodovina, nemška prazgodovina, zemljepis, domoznanstvo, biologija, nauk o rasi (Rassenkunde), matematika, fizika in kemija, telesna vzgoja, glasba in umetnost, obrtno znanstvo, obrtne panoge in obrtna vzgoja, nauk o dedičnosti.

Vsak študent oziroma učiteljski kandidat mora v prvih dveh semestrih doseči temeljito splošno znanje. Preko te splošne izobrazbe se lahko po svoji sposobnosti in storitveni možnosti posveti še enemu od teh pravkar navedenih predmetov. Vsekakor pa mora kandidat dokazati s svojim ponašanjem in vojaško držo, da je prepojen vojaškega duha in vojaške discipline ter da vlada v njem svež nacionalen duh. Temelj vse vzgoje pa je telesna vzgoja, kateri se mora kandidat posvetiti z vso vnemo.

V nadaljnem smislu mora učiteljski kandidat v svojem študiju doseči tudi šolsko praktično izobrazbo, ki kandidata uvaja naravnost v šolsko prakso. Vsak študent mora zatorej v teku semestra razvijati vedno težje ukovne vaje na podlagi praktičnih nastopov na kaki ljudski šoli. Vsak študent je dolžan imeti v teku semestra dva večtedenska praktikuma na ljudski šoli, in sicer en praktikum na kaki mestni ljudski šoli, ki leži v okolju visoke šole, drugi praktikum pa na kaki podeželski šoli — skratka: vsak študent mora izvršiti v teku vsakega semestra daljši praktikum za mestno ljudsko šolo ter praktikum za vaško šolo. E. D.

delo je bilo jako težavno, ker učiteljstvu še vedno toliko manjka splošne naobrazbe, da se ne more osvoboditi puhlih fraz naprednjakarstva in se lovi v temi brez jasnih pogledov, brez sleherne korajže, ki bi morala biti lastna pravim vzgojiteljem katoliškega in slovenskega naroda. Toda omenjena kolega nista hotela kloniti, ampak sta hotela pokazati tudi v ptujskem okraju plod 20 letnega predsednikovanja našega predsednika g. Ivana Štruklja. — Rinemo počasi, a upam, da bo šlo. Doslej šteje naša podružnica 39 članov. Namen ustanovitve ptujске podružnice je bil podrobna organizacija članstva, to je pritegnitev vsega učiteljstva, ki je našega mišljenja in ki živi po načelih, ki jih zastopa SD; saj smo bili pred ustanovitvijo ptujске podružnice včlanjeni v mariborski podružnici komaj trije člani iz našega okraja.

Imeli smo dva sestanka. Na prvem sestanku je bilo metodično predavanje tov. nadz. Zazula o učni snovi iz elektrike, ki izhaja tudi v Slovenskem učitelju. Na drugem sestanku je imel religiozni referat g. dr. Cajnkar o potrebi verske poglobitve našega inteligenta.

Razpečali smo 200 izvodov 1. zv. knjižnice za starše, to je toliko izvodov, kolikor smo jih dobili.

Dodal bi le to: Prvo leto obstoja smo posvetili organizaciji naše podružnice; zato pa bomo morali v drugem letu naše delo s podvojenim oprijemom nadoknaditi. Naloga podružnice je namreč gojitev pedagoške vede na krščanskem svetovnem naziranju ter širjenje kulture na tej podlagi med ljudstvom. Pred vsem se torej udeležujmo redno naših sestankov! Zato naprošam članstvo, da se letos v obilnejši meri udeležuje sestankov ko prvo leto. Naši sestanki naj pokažejo, da tudi v težkih prilikah zavest skupnosti ne omahuje; zato naj bo udeležba vedno popolna! Prihajajmo vsikdar vsi! Pridobivajmo nove člane — a le take, ki bodo vredni naše organizacije — ker le v slogi je moč! Vabim in prosim za zmeraj res polnoštevilen obisk.

Sledilo je poročilo podpredsednika in tajnika.

Tajniško poročilo je zrcalo društvenega dela. Sodeč po tem merilu bo pokazalo moje poročilo slabo bilanco. Ker je občni zbor nekakšna sodna instanca, dovolite, da pred vsem podam opravičilo.

Ob zadnjem občnem zboru smo še vedno premišljali, ali naj podružnico sploh ustanovimo in obdržimo, ali pa se včlanimo v Mariboru. Mnenja so bila različna in nekateri so kljub temu, da smo pristali na lastno podružnico, ostali člani mariborske podružnice, kar je tudi njej povzročilo neprilike, ki naj nam jih oprostijo. Priča za to, da je prvo leto našega obstoja bilo za nas preiskusna doba. V tem oziru smo z uspehom lahko zadovoljni. Prestali smo prvo leto, v drugem in prihodnjih pa se bo naš položaj utrdil in razširil.

Glavni vzrok, da smo vztrajali pri obstoju lastne podružnice je ta, ker smo želeli in še želimo, da bi naša podružnica predstavljala most med Mariborom in Ljutomerom. Priznati moram, da v tem stremljenju nismo uspeli, in je to druga, a negativna postavka naše bilance. Potrebno bi bilo, da v bližnji bodočnosti priredimo eno zborovanje v Ljutomeru in tako napravimo potreben stik in korak proti vzhodu. Za nas bi bilo zborovanje v Ljutomeru tudi krajevno zgodovinsko pomembno, saj bi se znašli na torišču Kocljevem in sv. bratov Cirila in Metoda. Mi katoliški učitelji smo tisti, ki edini nosimo v srcih veliko tradicijo naših prvih velikanov, pa bi zato bilo toliko bolj upravičeno, da se oddolžimo njihovemu spominu. Vsa težavnost našega položaja je v tem, da je učiteljstvo odtujeno slovensko-katoliški miselnosti in brezciljno tava v meglem tovarištvu in naprednosti, ki pa je brez vsebine.

Izredno važna je svetovno-nazorna opredeljenost učiteljstva, ki ni le za sebe siljena reševati tega vprašanja, ampak je pri svoji vzgojiteljski funkciji primorana v prvi vrsti biti na jasnem v tem pogledu. Dandanes se mnogo govori in piše o strnjenosti pouka. Jaz sem mnenja, da je v prvi vrsti potrebna

strnjenost v vzgoji. In ker je ta strnjenost po današnjem stanju stvari možna samo v dveh smereh, v materialističnem in krščanskem svetovnem nazoru, je nujno, da je sleherni učitelj najprej in pred vsem sam zase strnjen in cel mož.

Potreba po izoblikovanju te strnjenosti je tisti *raison d'etre*, ki opravičuje obstoj Slomškove družbe in njenih podružnic.

Temu smotru pa služi s predavanji. Mi smo v tem letu imeli dvoje predavanj, eno g. prof. dr. Cajnkar, drugo jaz. Gotovo bi zelo radi imeli več sestankov, toda naša razkropljenost predstavlja tako oviro, da je še ne moremo premagati. Morda bi se z večjim idealizmom premagalo tudi to. Nam tudi ni dana tista predpravica, da bi smeli zborovati ob šolskih dnevih, ker smo pač bili takrat, ko se je delal naš uradniški zakon, državljani drugega reda.

Poročilo glede dopisovanja opuščam. Zahvalim se tov. Majhenu, ki je to opravil namesto mene; včasih sem po potrebi pisal tudi sam, o tem pa ne vodim evidence.

H koncu omenim še to: V prihodnjem poslovnem letu moramo svoje delo poživiti. Potrebno bo nekoliko povišati članarino, ki je doslej bila tako nizka, da ni zadostovala niti za poštno stroške. Izbrati si boste morali novega tajnika, ker je tov. Majhen itak dovolj zaposlen z drugim delom. Pred vsem pa priporočamo, da vsak vztraja in poskuša dobiti v našo sredo nekaj novih članov.

Poročilo blagajnika se glasi: Dohodki blagajne so bili le članarina, ki pa je bila prenizka in ne bi zadostovala niti za pošto, da niso nekateri posamezniki priskočili na pomoč. 16 članov je plačalo 48 din članarine, ki je izkazana kot gotovina.

Preglednika sta pregledala in podpisala poslovne knjige ter poročala o poslovanju in predlagala odboru razrešnico, ki mu jo je občni zbor tudi dal.

Izvoljen je bil sledeči odbor: predsednik Majhen Aleksander, šol. uprav. v Ptuj; podpredsednik Zazula Rafael, okr. šol. nadz. v Ptuj; tajnik Pihler Alojzij, z. šol. uprav. pri Sv. Urbanu; blagajnik Cenčič Tatjana, uč. abit. v Ptuj; odbornika Prelog Janko, učit. pri Mali Nedelji, in Čede Amalija, učit. v Ljutomeru; preglednika Hercog Ela, učit. v Križevcih, in Kodrič Rudolf, šol. uprav. v Hajdini; razsodišče dr. Cajnkar Stanko, prof. v Ptuj, in Jenko Josip, ravn. mešč. šole v Ormožu. Volitve so vršile po soglasnem predlogu navzočih članov v vzklikom.

Sledilo je predavanje č. g. prof. dr. Cajnkarja o vzrokih ateizma, ki je pokazalo veliko potrebo obnovitve pravega in živega verovanja v Boga.

Članstvo je odločilo, da se bo naslednji sestanek vršil v Ljutomeru, ker je od tam vpisanih mnogo članov, ki jim je itak zelo otežkočeno obiskovati sestanke v Ptuj. S tem, da jih bomo Ptujčani posetili v Ljutomeru, se jim bomo nekako oddolžili za njihovo pozornost, ki so jo pokazali v največji meri s tem, da so žrtvovali čas in denar, da so mogli prispeti med nas.

Bil je stavljen tudi predlog, da se članarina zviša na 10 din.

Na občni zbor je prispel tudi prosv. inspektor g. Marko Bajuk, katerega je predsednik ob prihodu pristrčno pozdravil. Gospod inspektor je v pristrčnem razgovoru s članstvom dal mnogo aktualnih informacij, za katere se mu je v imenu članstva predsednik zahvalil in ga poprosil, da nas še pogosto obišče.

Pozdrave mariborske podružnice SD je prinesel priljubljeni predavatelj in njen predsednik g. Alfonz Kopriža, ki je v izbranih besedah podčrtal naloge našega društva, ki bi naj nesebično in z ljubeznijo širilo svojo idejo.

Predsednik se je vsem navzočim zahvalil za obilno udeležbo, prav posebno pa še g. prof. dr. Cajnkarju za globoko in miselno bogato predavanje.

Zahvalil se je tudi za obisk g. inspektorja ter tovariša predsednika mariborske podružnice.

Majhen Aleksander, predsednik.

Pihler Alojzij, tajnik.